

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ОЦІННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Шинкаренко В.І.
Полтава, Україна*

Контрольно-оцінювальна діяльність учителя займає важливе місце в структурі педагогічної діяльності. Особливого значення вона набуває сьогодні, коли відбувся перехід від знанневої парадигми освіти до особистісно зорієнтованої [3].

Підготовка майбутнього вчителя до здійснення контролю і оцінки навчальних досягнень школярів є важливим компонентом його загально професійної підготовки. Однак, на жаль, система навчання майбутніх педагогів має ряд недоліків, які не дозволяють здійснити підготовку вчителів до контрольно-оцінювальної діяльності на належному рівні. Так, зменшення тижневого аудиторного навчального навантаження студентів, скорочення годин на проходження педагогічної практики призводить до того, що не вистачає часу для набуття глибоких теоретичних знань про контрольно-оцінювальну діяльність, а також вироблення практичних навичок оцінювання. Саме тому, молоді вчителі часто бувають безпорадними в організації контролю й оцінюванні знань учнів, недостатньо уявляють складність і відповідальність цього процесу.

Щоб об'єктивно оцінити учня, вчителю слід швидко зорієнтуватися у логіці відповіді школяра, вміти визначити, з якої причини він не правильно відповів або взагалі не зміг відповісти на запитання. А тому вчитель має добре орієнтуватися в послідовності операцій, які має виконати учень для того, щоби відповісти на запитання. Все це вимагає від учителя не лише глибоких фахових знань, але й умінь для організації контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів [1].

Складний системний характер готовності включений у добір критеріїв її системного вимірювання.

Високий рівень готовності об'єднує студентів, яким притаманна сформована професійна самосвідомість, стійка позитивна внутрішня мотивація до реалізації оцінювання як компоненту педагогічної діяльності.

Високий рівень сформованості вміння оцінювати навчальні досягнення виявляється у доцільності, логічній послідовності, узагальненості реалізації всіх структурних складових процесу оцінювання.

До групи з середнім рівнем прояву досліджуваної готовності відносимо майбутніх учителів, у котрих виявляється аналогічний попередньому рівень педагогічної самосвідомості і всі вищезгадані якості змістового та процесуального компонентів, однак адаптація у змінюваних педагогічних ситуаціях не завжди здійснюється швидко через недостатній рівень узагальнення засвоєних знань і вмінь.

Низький рівень готовності майбутнього вчителя хімії до оцінювання навчальних досягнень молодших школярів характеризується байдужим ставленням до педагогічної діяльності, що виявляється у відсутності стійкого інтересу, домінуванні зовнішньої негативної мотивації професійної діяльності [2].

Аналізуючи чинники впливу кожної з цих умов на формування готовності студента до оцінювання навчальних досягнень студентів, акцентуємо увагу на нерозривному взаємозв'язку виокремлених вище компонентів готовності при реалізації цих умов. Так, навчально-методичні матеріали, забезпечуючи насамперед змістові аспекти оцінювання, розширюють мовленнєвий потенціал майбутнього вчителя, дають зразок логічного обґрунтування оцінки. Так само діяльність викладача має слугувати зразком не лише в змісті оцінювання, а й у педагогічно виправданих формах його представлення. Оцінна та самооцінна діяльність студентів виступає стимулом формування відповідних моральних засад, процесуальних умінь і навичок, збуджує когнітивну потребу щодо засвоєння змісту оцінних нормативів та більш глибокого і осмисленого опанування наукових основ шкільних предметів. Залучення студентів до активної публічної комунікації вмотивовує вияви моральності, коректності, уважності до особистісних якостей та почуттів іншої людини, сприяє розширенню індивідуальних способів коректного висловлення своєї думки, тобто призводить до самоаналізу і саморозвитку в професійно-комунікативному відношенні.

Таким чином, при створенні навчально-методичного забезпечення на кожному з етапів ступеневого навчання необхідно керуватись загальними принципами навчання у вищій школі.

Література

1. Калаур С.М. Підготовка майбутніх учителів до оцінювання навчальних досягнень школярів з предметів природничого циклу: автореф. дис. кпе. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Світлана Миколаївна Калаур. – Тернопіль, 2004. – 24 с.

2. Ксензова Г.Ю. Школьная от метка: стимулятор или «дамоклов меч»? Текст. / Г.Ю. Ксензова // Директор школы. 2000. - № 5. – С. 49-57.
3. Якиманська И.С. Технология личностно-ориентированного образования Текст. / И.С. Якиманская, Отв. Ред.. М.А. Ушакова – М.: сентябрь, 2000. – 176с.

ФОРМУВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ САМОСТІЙНОСТІ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ХІМІЇ

*Шиян Н.І.
Полтава, Україна*

Пізнавальна самостійність школярів формується при виконанні учнями самостійної роботи як виду діяльності з різними джерелами знань. Самостійна робота відрізняється від інших видів діяльності тим, що учень сам ставить собі мету, для досягнення якої, що особливо важливо, вибирає зміст, форми і методи роботи. Ніякі знання, не ставши об'єктом власної діяльності, не можуть вважатися справжнім надбанням людини. Під самостійною роботою ми розуміємо оволодіння школярами знаннями, практичними вміннями та навичками у всіх формах організації навчання як під керівництвом учителя, так і без нього.

Педагогічна цінність самостійної роботи полягає в забезпеченні активної пізнавальної діяльності кожного учня, його максимальної індивідуалізації з урахуванням його психофізіологічних особливостей та академічної успішності, нахилів та здібностей і передбачає мету: максимально сприяти розвитку індивідуальності. Дидактична ефективність самостійної роботи учнів багато в чому залежить від ретельної її підготовки та керівництва з боку вчителя. Педагог повинен не випускати з виду жодного учня, бачити не тільки загальну обстановку на уроці, а й ступінь включеності у навчально-пізнавальну діяльність кожного окремого учня. На уроці діяльність педагога зосереджується не стільки на забезпеченні загальних організаційних питань навчання, скільки на створенні конкретних умов успішного виконання завдань кожним школярем. Учитель не просто спостерігає, як працюють учні, а надає посильну допомогу кожному з них. У класі не залишається тих, хто сумує, займається сторонніми справами, всі школярі залучені в пізнавальний процес, всі працюють на тому рівні складності, який відповідає їх індивідуальним властивостям.

Завдання вчителя – створювати умови для самостійної роботи, озброївши учнів методами і прийомами не тільки самостійною, але й творчої роботи, забезпечивши основні умови творчої діяльності: обмін і протистояння думок, свободу критики. Як показала експериментальна робота, для забезпечення творчих умов пізнавальної діяльності необхідно:

- привчити учня до роботи з підручником, навчальним та методичним посібником, довідковою літературою, науковою статтею;
- проводити творчі дискусії на заняттях, створюючи в доброзичливій обстановці можливості для обміну думками, розвивати уяву, гнучкість і дивергентність мислення. При цьому корисно використовувати методи розвитку творчості: мозкового штурму для генерації ідей, відбору ідей, синектики, що сприяє організації колективної розумової діяльності на основі чотирьох прийомів: розгляд проблеми в тому вигляді, як вона дана; відмова від очевидного рішення; проведення прямої аналогії з чим-небудь; формулювання проблеми в загальному вигляді.

Проведене дослідження дозволило нам обґрунтувати як найбільш доцільну форму організації навчання міні-модуль. У нашому варіанті міні-модуль – це основна одиниця освітнього процесу, яка характеризується завершеністю пізнавальних операцій з вивчення певного матеріалу (первинне засвоєння знань, вивчення і застосування учнями знань у стандартних умовах, творче перенесення знань у нові умови з метою формування вмінь) і оптимальним поєднанням індивідуальної, групової та фронтальної роботи. Базова структура міні-модуля включає чотири основні етапи: контроль знань – письмова перевірка, що включає різнорівневі завдання, обрані учнем на добровільній основі; повідомлення нових знань; вивчення і застосування учнями знань у стандартних умовах, творче перенесення знань у нові умови з метою формування вмінь – індивідуальна та групова робота. Учитель пояснює новий матеріал, учні вивчають його в ході індивідуальної роботи, а потім в групах йде його закріплення: розбираються незрозумілі поняття, виконуються різні вправи. Завдання виконується або частинами (кожен учень зайнятий своєю частиною), або «вертушкою»: кожне наступне завдання виконується наступним учнем. При цьому виконання будь-якого завдання пояснюється вголос учнем і контролюється всією групою. У ході індивідуальної роботи учні працюють з підручниками, додатковою літературою, довідковими матеріалами тощо. У процесі групової роботи створюються динамічні різнорівневі групи, які працюють з різними завданнями. Завдання відрізнялися як складністю (репродуктивні, частково-пошукові, творчі), так і обсягом змісту. Учитель включається в роботу груп, надає необхідні консультації, допомагає у пошуку інформації,